

CYFARFOD	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD	30 Ionawr 2023
TEITL	Adroddiad ar weithrediad y Polisi Iaith a Chynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd gan yr Adran Addysg
PWRPAS	Cyflwyno gwybodaeth am gyfraniad yr Adran Addysg i weithrediad y Polisi Iaith a Chynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd
AWDUR	Garem Jackson, Pennaeth Addysg

1. CEFNDIR

Mae'r adroddiad hwn wedi ei baratoi er mwyn cyflwyno gwybodaeth i'r Pwyllgor Iaith am gyfraniad yr Adran Addysg i weithrediad Polisi Iaith y Cyngor a Chynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd.

Mae Polisi Iaith y Cyngor wedi ei wreiddio drwy holl waith yr Adran ac ysgolion, a byddwn yn amlygu yn yr adroddiad hwn y gwaith cynllunio sydd wedi bod yn mynd rhagddo yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mewn ymateb i ofynion cenedlaethol newydd, yn ogystal â chyfeirio at y cyfleoedd sydd ar gael i annog cynnydd yn y defnydd a wneir o'r Gymraeg mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol yn ein hysgolion, sut mae ein darpariaeth ar gyfer newydd-ddyfodiaid yn esblygu i adlewyrchu gofynion Cwricwlwm i Gymru, yn ogystal â chydabod rhai heriau sydd yn ein hwynebu mewn meysydd penodol.

Un o'r newidiadau cenedlaethol y mae'r Adran wedi bod yn paratoi ar ei gyfer yn ystod y flwyddyn ddiwethaf yw trefniadau newydd Llywodraeth Cymru ar gyfer categorïddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o fis Medi 2022. Mae'r newid yn golygu bod nifer y categorïau wedi cael eu gostwng i dri yn y sector cynradd a thri yn y sector uwchradd. Un o fwriadau'r drefn newydd o gategoreiddio yw annog ysgolion i gynyddu eu darpariaeth Gymraeg, ac un o egwyddorion craidd y drefn yw na ddylai unrhyw ysgol gynnig llai o ddarpariaeth Cymraeg yn y dyfodol nag a wnaed yn y gorffennol.

Yn ystod y flwyddyn, bu'r Adran Addysg yn cynllunio ac yn ymateb i'r drefn newydd ar gyfer y sector cynradd ac uwchradd gan gwblhau'r broses honno gyda'r ysgolion a Llywodraeth Cymru yn ystod tymor yr haf – a hynny ar gyfer ei gweithredu o Fedi 2022 ymlaen. Ym mis Hydref, bu i'r Adran hefyd gynnal sesiwn hyfforddiant ar gyfer yr aelodau etholedig ar y drefn gategoreiddio newydd yma. Bydd gwaith dilynol yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn sicrhau fod y drefn yn datblygu ac yn gwreiddio er mwyn cyflawni uchelgais Gwynedd yn y maes hwn.

Ochr yn ochr â'r drefn gategoreiddio, mae'r Adran wedi bod yn paratoi ar gyfer cynllun newydd Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) sydd wedi dod i rym ar 1 Medi 2022. Y mae'r CSGA yn rhan o weledigaeth hir dymor Cymru ar gyfer *Cymraeg 2050*. Er mwyn cefnogi'r

broses gynllunio mae'r cynlluniau wedi eu trefnu o gwmpas saith deiliant sy'n adlewyrchu taith addysg dysgwr ac yn cydweddu â meysydd polisi *Cymraeg 2050* a *Cenhadaeth ein Cenedl*.

Bu i'r Adran gynnal ymgynghoriad llawn ar ddrafft o'r CSGA newydd yn nhymor yr Hydref 2021, gyda'r ymgynghoriad yn dod i ben cyn y Nadolig. Yn dilyn ystyried sylwadau'r ymgynghoriad, cyflwynwyd y CSGA gerbron y Cabinet am gymeradwyaeth ym mis Mawrth 2022 a gerbron y Pwyllgor Iaith ddechrau'r haf. Fe'i cymeradwywyd yn derfynol gan Weinidog y Gymraeg ac Addysg ar 24 Mehefin 2022.

Wrth i'r CSGA ddod yn weithredol rŵan, bydd Llywodraeth Cymru a'r gweinidog yn parhau i fonitro ein cynnydd a'r camau a gymerwyd gennym yn flynyddol. Ond ein nod yng Ngwynedd yw fod y CSGA yn ddogfen uchelgeisiol fyw sy'n adlewyrchu sefyllfa unigryw Gwynedd ac yn gyrru ein gweithredu o blaid addysg cyfrwng Cymraeg yn y sir.

2. YMATEB YR ADRAN ADDYSG I GYNLLUN HYBU'R GYMRAEG YNG NGWYNEDD

1.	Allwch chi amlygu unrhyw brosiectau o fewn eich adran sydd yn cyfrannu tuag at un o flaenoriaethau strategaeth iaith y Cyngor, sef Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd?																
	1. IAITH Y TEULU a) Cynnydd yn nifer y cyfleoedd chwarae cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant cyn oed ysgol Mae'r Adran Addysg yn cydweithio gyda'r Adran Plant a Theuluoedd yn y maes Blynyddoedd Cynnar. Yn unol â'r hyn a nodir yn y CSGA, sicrheir bod pob lleoliad Blynyddoedd Cynnar yn gosod sylfaen gadarn ar gyfer y Gymraeg, gan sicrhau fod pob plentyn yn cael asesiad sgiliau iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu yn y Gymraeg ar fynediad ac ar derfyn addysg feithrin rhan amser ac ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen. Rhaid sicrhau darpariaeth addas i ganiatáu i bob disgybl ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Gweler isod ein sefyllfa bresennol mewn perthynas â nifer y plant meithrin/tair oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Data Cylchoedd Meithrin Gwynedd 2021-22: <table border="1"><thead><tr><th>Ardal</th><th>Nifer Cylchoedd Meithrin</th><th colspan="2">Nifer / % plant meithrin 3 oed sydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg</th></tr></thead><tbody><tr><td>Arfon</td><td>27</td><td>496</td><td>100%</td></tr><tr><td>Dwyfor</td><td>15</td><td>172</td><td>100%</td></tr><tr><td>Meirionnydd</td><td>19</td><td>186</td><td>100%</td></tr></tbody></table>	Ardal	Nifer Cylchoedd Meithrin	Nifer / % plant meithrin 3 oed sydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg		Arfon	27	496	100%	Dwyfor	15	172	100%	Meirionnydd	19	186	100%
Ardal	Nifer Cylchoedd Meithrin	Nifer / % plant meithrin 3 oed sydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg															
Arfon	27	496	100%														
Dwyfor	15	172	100%														
Meirionnydd	19	186	100%														

Yn ein CSGA 10 mlynedd, nodir ein hymrwymiad i gydweithio gydag un ysgol gynradd ym Mangor er mwyn cynyddu eu defnydd a'u darpariaeth Gymraeg yn unol â Pholisi Iaith y Cyngor, fydd yn arwain at gynydd yn y % o blant meithrin yn Arfon sydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg.

2. IAITH DYSGU

a) Ysgolion sydd yn rhoi bri a gwerth i'r Gymraeg ac yn annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg fel cyfrwng dysgu a chymdeithasu drwy barhau i weithredu'r Siarter Iaith a Strategaeth Iaith Uwchradd

Nod y Polisi Iaith yw sicrhau bod holl ddysgwyr y sir, ym mhob un o'n hysgolion, yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg. Disgwylir i holl sefydliadau addysg y sir adlewyrchu ac atgyfnerthu'r Polisi Iaith yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol yn ogystal ag yn eu darpariaeth gwricwlaidd. Mae'r Polisi Iaith yn rhoi pwyslais ar drochi dysgwyr 0-7 oed yn y Gymraeg, gan sicrhau mai asesiad Cymraeg yn unig a gânt ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen. Yn 2022-23, bydd 98.82% o ddysgwyr yn cael eu hasesu yn y Gymraeg fel Iaith Gyntaf ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen. Yn CA2, rydym yn parhau i ddatblygu gafael disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y ddwy iaith.

b) Mwy o ddisgyblion yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o'r cynradd i'r uwchradd ac i addysg ôl-orfodol.

Yn yr uwchradd, disgwylir i bob disgybl sydd wedi cyrraedd lefel angenrheidiol sef 3+ ar ddiwedd CA2 ddilyn Cymraeg a'r Saesneg fel pynciau hyd at ddiwedd Blwyddyn 11. Mae ysgolion uwchradd yn adeiladu ar y sylfaen a osodwyd yn y cynradd trwy sicrhau bod pob disgybl yn parhau i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg. O ganlyniad i bandemig Covid-19, nid oes data ar gael ar gyfer 2019-20, 2020-21, na 2021-22, felly data 2018-19 yw'r data mwyaf cyfredol sydd gennym o safbwynt dysgwyr yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall, fel y dengys y tabl isod:

2018-19	Dysgwyr blwyddyn 9 yn cael eu hasesu yn Y Gymraeg (Iaith Gyntaf)	84.5%
2018-19	Dysgwyr Cyfnod Sylfaen yn ennill Deilliant 5+ Y Gymraeg (asesiadau athro)	78.8%
2018-19	Dysgwyr CA2 yn ennill Lefel 4+ Y Gymraeg Iaith Gyntaf (asesiadau athro)	86.9%
2018-19	Dysgwyr CA3 yn ennill Lefel 5+ Y Gymraeg Iaith Gyntaf (asesiadau athro)	91.9%
2018-19	Dysgwyr CA3 yn ennill Lefel 5+ Y Gymraeg Ail Iaith (asesiadau athro)	77.1%

Yn yr un modd, dengys y tabl isod ddata 2018-19 mewn perthynas â rhagor o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg:

2018/19	Dysgwyr a gofrestrwyd i sefyll TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a chofrestru ar gyfer o leiaf dau gymhwyster pellach drwy gyfrwng y Gymraeg.	78.1%
2018/19	Dysgwyr a gofrestrwyd i sefyll TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a chofrestru ar gyfer o leiaf pump cymhwyster pellach ar lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg.	64.2%
2018/19	Dysgwyr ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 4 enillodd raddau A*-C mewn TGAU Cymraeg laith Gyntaf	70.7%

Mae'r Adran yn gweithio gyda'r ysgolion uwchradd ar hyn o bryd er mwyn sicrhau data cadarn, dibynadwy a chyfredol er mwyn adrodd ar Y Gymraeg yn fanylach eto, ac er mwyn ymateb i'r newid yn y drefn asesu CA2 a CA3.

b) Canolfannau laith

Bellach mae Cyfundrefn Addysg Drochi Gwynedd ar gyfer 2023 a thu hwnt wedi ei sefydlu a bydd yn cychwyn yn swyddogol ar 1af Ionawr 2023. Mae strwythur staffio newydd y Gyfundrefn yn weithredol a thîm o athrawon a chymorthyddion brwdfrydig yn cydweithio dan arweiniad Pennaeth a Dirprwy. Mae buddsoddiad cyfalaf y Llywodraeth gwerth £1.1 miliwn wedi sicrhau adeiladau modern addas i bwrpas ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain yn Ysgol Eifionydd ym Mhorthmadog a Thryfan ym Mangor gyda'r gwaith adeiladu yn mynd rhagddo yn Nhywyn a'r ganolfan honno wedi ei lletya dros dro yn ysgol Uwchradd Bro Idris.

Mae ein gwasanaeth trochi ar ei newydd wedd yn cynnig darpariaeth i blant rhwng bl 2 i 4 yn y canolfannau cynradd, tra mae ein canolfannau pontio cynradd uwchradd yn cynnig cyrsiau i'n dysgwyr hŷn rhwng bl 5 a bl 9. Mae agor drysau ein canolfannau i ddysgwyr bl 2, nad ydynt o reidrwydd yn hwyrdyfodiaid i'r sir ond wedi derbyn addysg plentyndod cynnar ac wedi treulio amser yn y Cyfnod Sylfaen yma yng Ngwynedd yn gam arwyddocaol ac yn rhoi pwyslais ar yr egwyddorion trochi cynnar rheini sy'n allweddol i sicrhau ein bod ar drac i gyrraedd targed Deilliant 2 y CSGA. I'r un perwyl mae staff ein canolfannau wedi creu a chyflwyno hyfforddiant penodol ar gyfer athrawon a chymorthyddion Y Cyfnod Sylfaen i rannu egwyddorion trochi cynnar gan gydnabod cymhlethdod ieithyddol nifer o'n dosbarthiadau Cyfnod Sylfaen presennol ar draws y Sir.

I gyd-fynd hefo strwythur newydd ein Cyfundrefn byddwn yn dechrau treialu cynllun newydd yn y Canolfannau o'r enw Aberwla. Dyma gynllun wedi ei greu gan Anni Llŷn, awdures leol sydd wedi selio ei gwaith ar bentref dychmygol yn llawn lleoliadau difyr a

chymeriadau amrywiol. Trwy gyfarfod y cymeriadau ac ymweld a'r lleoliadau bydd y plant yn datblygu geirfa a phatrymau iaith mewn modd strwythuredig i sicrhau dilyniant a pharhad ar y continiwwm ieithyddol. I atgyfnerthu'r patrymau a'r eirfa ac i ennyn a chymell diddordeb y dysgwyr rydym trwy gydweithio hefo cwmni Animated Technologies wedi llwyddo i greu adnodd rhithiol ABERWLA ar blatfform VR. Mae'r prosiect hwn wedi ei adnabod bellach yn arfer arloesol gan Lywodraeth Cymru ac maent wedi rhoi buddsoddiad pellach o £200,000 i ni i gwblhau'r lleoliadau i gyd yn ystod y 2 flynedd nesaf hefo'r bwriad o rannu'r adnodd yn genedlaethol.

Yn dilyn cwblhau prosiectau moderneiddio'r Unedau Iaith Cynradd Uwchradd cyn diwedd y flwyddyn ariannol 2022-2023 byddwn yn mynd ati i fuddsoddi dros £1.1m i gysoni capasiti a gwella amgylchedd dysgu Canolfannau Iaith cynradd y Sir.

Er bod cyllid y prosiect wedi ei gymeradwyo mewn egwyddor gan Lywodraeth Cymru, bydd angen cyflwyno achos busnes llawn ger eu bron er mwyn sicrhau'r cyllid cyfalaf o'r Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg ar gyfer buddsoddi £1.1 miliwn yn ein Canolfannau Iaith ar gyfer dysgwyr blynyddoedd 2-4. Canolfan Maesincla, Llangybi a Dolgellau fydd yn derbyn y buddsoddiad hwn.

Drwy gyfrwng y cais hwn, mae'r Adran Addysg yn awyddus i ymgorffori gofynion Cwricwlwm i Gymru, a chynnig profiadau trawsgwricwlaidd i'r holl ddysgwyr yn y canolfannau. Bwriedir hefyd sicrhau lleoliad strategol i bob un o'r safleoedd addysg drochi fydd yn gyfrwng i ymestyn profiadau a chynyddu'r cyfleoedd i'r dysgwyr sydd yn newydd-ddyfodiaid i ddefnyddio'u Cymraeg y tu allan i'r dosbarth drwy fod wedi eu lleoli o fewn cyrraedd hwylus at gyfleusterau megis Llyfrgelloedd Gwynedd, Canolfannau Byw'n lach, siopau, clybiau a mentrau cymdeithasol, bydd cyfle i ehangu profiadau'r dysgwyr wrth iddynt elwa o brofiadau sydd yn dod â'r Gymraeg yn fyw iddynt. At hyn, drwy gyfrwng y buddsoddiad cyfalaf o'r wedd gyntaf a'r ail wedd, bydd pob un o safleoedd y Gyfundrefn Addysg Drochi yn addas ar gyfer darparu gofynion Cwricwlwm i Gymru a chynnig profiadau trawsgwricwlaidd ar gyfer yr holl ddysgwyr. Ers ei sefydlu yn y 1980au, mae'r ddarpariaeth drochi yng Ngwynedd wedi arloesi yn y maes, a bydd y Gyfundrefn ar ei newydd wedd yn sgil y cyfoesi'r ddarpariaeth, gofynion Cwricwlwm i Gymru, yr holl fuddsoddiad cyfalaf a'r cyfleusterau gorau un yn parhau i arloesi nawr ac i'r dyfodol.

3. IAITH GWAITH A GWASANAETHAU

a) Gwasanaethau Cymraeg

Yr ydym yn falch o fedru adrodd bod holl wasanaethau'r Adran Addysg ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg.

b) Dynodiadau Iaith

Mae 95.5% o staff yr Adran Addysg (ac eithrio ysgolion) yn cyrraedd dynodiad iaith eu swyddi. Mae Tîm Rheoli'r Adran wedi ymrwymo i gefnogi staff sydd angen dysgu neu loywi iaith i fynychu'r amrywiaeth o gyfleoedd sydd ar gael i wneud hynny. Mae egwyddorion a gweithdrefnau'r Dynodiadau Iaith hefyd wedi'u cynnwys yn Neilliant 7 o'r CSGA.

Er mwyn ceisio sicrhau cysondeb o ran disgwyliadau gofynion ieithyddol (Dynodiadau iaith) swyddi ar draws holl adrannau'r Cyngor (gan gynnwys ysgolion), bu'r Adran yn gweithio y llynedd gyda Swyddogion Adnoddau Dynol, Swyddogion Democratiaeth ac Iaith, a Swyddogion Dysgu a Datblygu ar y gwaith o bennu ein disgwyliadau o ran gofynion ieithyddol ar gyfer penodi gweithlu ein hysgolion. Mae Polisi Iaith a Pholisi Recriwtio a Dethol Diogel Ysgolion yn nodi disgwyliadau gofynion ieithyddol yr Adran Addysg yn glir i Benaethiaid a Chadeiryddion Cyrff Llywodraethol. Disgwylir i'r Gymraeg gael ei nodi fel sgil allweddol ar gyfer pob swydd addysgu, gyda'r union lefel o sgiliau ieithyddol sydd eu hangen ar gyfer cyflawni gofynion y swydd - gwrando a siarad, darllen a deall, ac ysgrifennu - yn cael eu dangos yn glir yn y Manylion Person wrth hysbysebu. Rydym wedi mynd ati i addasu Swydd Ddisgrifiadau, Manylion Person, Polisi Iaith a Pholisi Recriwtio a Dethol Diogel ein hysgolion i sicrhau eu bod yn cynnwys cyfeiriad at y Dynodiadau Iaith. O ganlyniad, wrth benodi i'r gweithlu addysg, disgwylir i'r Dynodiad Iaith gael ei gynnwys ym mhob hysbyseb yn unol â disgwyliadau'r Adran Addysg.

c) Hunanasesiad iaith Gymraeg

Mae 82.8% o staff yr Adran Addysg (ac eithrio ysgolion) wedi cwblhau hunanasesiad iaith Gymraeg. Ar hyn o bryd, mae 17.2% o staff canolog yr Adran Addysg heb gwblhau'r hunanasesiad, ac mae'r dasg o sicrhau bod staff cyfredol a staff newydd yn cwblhau'r hunanasesiad yn waith parhaus. Bydd yr Adran hefyd angen ymgyrch bwrsadol i ymgysylltu gydag ysgolion er mwyn cael staff ysgolion i lenwi'r hunan-asesiad. Ar hyn o bryd 40.73% o staff ysgolion sydd wedi cwblhau'r hunanasesiad iaith.

d) Cyfrifiad Blynyddol y Gweithlu Addysg

Ar sail data'r Cyfrifiad Iaith y Gweithlu Addysg diweddar, rydym hefyd yn targedu a chefnogi rhai ysgolion ar draws y sir er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymateb i anghenion ieithyddol eu staff trwy hyrwyddo mynediad at gyfleoedd i ddysgu Cymraeg neu i godi eu hyder yn y Gymraeg, yn ogystal ag ymateb yn llawn i bolisi iaith ysgolion Gwynedd o ran cyfrwng addysgu ac iaith weinyddol yr ysgol.

Yn ein Cynllun Busnes sy'n cyd-fynd gyda'n CSGA 10 mlynedd, nodir ein hymrwymiad i gydweithio gyda rhai ysgolion penodol er mwyn cynyddu eu defnydd a'u darpariaeth Gymraeg yn unol â Pholisi Iaith y Cyngor, fydd yn arwain at gynnydd yn y % o blant meithrin fydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg, a chynnydd yn y % o ddisgyblion uwchradd fydd yn astudio pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg ac yn sefyll arholiadau diwedd Cyfnod Allweddol 4 a 5 yn y Gymraeg.

e) Polisi Iaith a Pholisi Recriwtio a Dethol Diogel

Mae Polisi Iaith a Pholisi Recriwtio a Dethol Diogel ysgolion yn sicrhau bod Penaethiaid, staff yr ysgolion a Llywodraethwyr yn ymwybodol o'r disgwyliadau i ddefnyddio, hybu a hyrwyddo'r Gymraeg ym mhob rhan o weithrediad ysgolion y sir, ac i sicrhau bod hawl y disgyblion a theulu estynedig yr ysgol i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymwneud efo'r ysgol yn cael ei barchu bob amser.

Wrth weithredu'r polisiau hyn bydd yr ysgol a'r corff llywodraethu yn sicrhau:

- bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg, a bod y disgwyliad hwnnw yn gyson ar draws pob un o'r ysgolion.
- bod darpariaeth addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Yn y cyd-destun hwn, disgwylir i ysgolion barhau i feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n ddysgwyr.
- bod holl sefydliadau addysg y sir yn adlewyrchu ac atgyfnerthu'r Polisi Iaith yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol, yn ogystal ag yn eu darpariaeth gwricwlaidd.
- bod y Gymraeg yn cael ei nodi fel sgil allweddol ar gyfer pob swydd addysgu, gyda'r union lefel o sgiliau ieithyddol sydd eu hangen ar gyfer cyflawni gofynion y swydd - gwrandio a siarad, darllen a deall ac ysgrifennu - yn cael eu dangos yn glir yn y Manylion Person wrth hysbysebu.

4. IAITH Y GYMUNED

a) Siarter Iaith / Strategaeth Iaith Uwchradd:

- Cefnogi ysgolion i weithredu prif flaenoriaethau'r Siarter Iaith/Strategaeth Iaith Uwchradd.
- Canlyniadau Holiaduron Sgiliau'r Gymraeg wedi eu rhaedru gyda'r ysgolion a chynlluniau gweithredu wedi eu llunio ar y cyd gyda'r ysgolion mewn ymateb i'r canfyddiadau.
- Mae diffyg yn y system cofnodi ar Hwb wedi profi yn her enfawr wrth gasglu a chael mynediad i'r data – ar ddiwedd Tymor yr Haf 2022 ac yn Nhymor yr Hydref 2022.

b) Cynlluniau Clwstwr y Gymraeg:

- Mae ail-ddiffinio rolau a rhaglenni gwaith cydlynwyr iaith pob dalgylch yng Ngwynedd wedi sicrhau trefn effeithiol o gynllunio gweithgarwch sydd yn ymateb yn benodol i ddeilliannau CGSA Gwynedd.
- Mae pob ysgol ym mhob dalgylch yng Ngwynedd wedi llunio'u cynlluniau clwstwr ar gyfer Y Gymraeg gan ymateb ac anelu i gyflawni deiliant 3, 5 a 7 o'r CSGA. Ar ôl derbyn grant Y Gymraeg mae'r ysgolion wedi mynd ati i roi pob cynllun ar waith, ac mae cyfres o hyfforddiannau penodol wedi'u cynnal i ateb gofynion y gweithlu.
- Cydlynwdd Siarter a Strategaeth Iaith Uwchradd yn gwirio cynlluniau clwstwr Grant y Gymraeg i sicrhau eu bod yn cyd-fynd gyda deilliannau'r CSGA, yn cryfhau'r cydweithio rhwng y cynradd a'r uwchradd, ac yn ymateb i anghenion lleol fydd yn rhoi mwy o gyfleoedd i ddisgyblion Gwynedd gael defnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol.

- Mae arferion da yn cael eu rhaedru rhwng y clystyrau mewn cyfarfodydd Sirol o'r Cydlynwyr Iaith.
- Rhai heriau wedi'u profi eleni wrth wirio'r Cynlluniau Clwstwr Grant Y Gymraeg.

c) Moderneiddio Addysg

Fel rhan o'r broses o ddatblygu cynnig/cynigion ar gyfer ad-drefnu ysgol/ysgolion, mae'n ofynnol i'r awdurdod, yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018), gynnal asesiad o'r effaith fyddai'r cynnig/cynigion yn ei gael ar yr iaith Gymraeg, y gymuned ac ar gydraddoldeb. Er mwyn gwneud asesiad cynhwysfawr o effaith unrhyw gynnig arfaethedig, fel rhan o'r broses ymgynghori, mae'r awdurdod yn cynnal yr asesiadau effaith canlynol:

- Asesiad effaith debygol ar Ansawdd a Safonau Addysg
- Asesiad Effaith debygol ar drefniadau teithio
- Asesiad effaith debygol ar y Gymuned
- Asesiad effaith ieithyddol
- Asesiad yn erbyn y Ddeddf Llesiant, ac
- Asesiad Cydraddoldeb

1. YMCHWIL A THECHNOLEG

a) Cefnogi twf yn y sector technoleg drwy hybu datblygiadau newydd a datblygu sgiliau pobl ifanc yn y maes.

b) Mwy o sefydliadau cyhoeddus ac addysgol yn defnyddio meddalwedd a thechnoleg cyfrwng Gymraeg.

Mae'r hyn yr ydym yn ceisio ei gyflawni drwy'r strategaeth addysg ddigidol yn hynod uchelgeisiol ac yn arwydd o'r ffordd yr ydym ni'n blaenoriaethu addysg ein plant yma yng Ngwynedd. Yn syml, mae'r strategaeth wedi rhoi dyfais addas i alluogi dysgu digidol yn nwylo pob plentyn. Mae digon o *ipads* wedi ei rhannu i roi un i bob pedwar dysgwr yn y Cyfnod Sylfaen, gyda digon o *Chromebooks* wedi eu rhannu fel bod pob dysgwr o flwyddyn 3 i 6 wedi cael dyfais yr un. Mae dyfeisiadau Windows 10 wedi eu dosbarthu i bob disgybl ym mlwyddyn 7, 10 ac 11, ac mae pob un o athrawon Gwynedd wedi derbyn dyfais safonol drwy'r strategaeth gyda'r gobaith y bydd hyn yn tanio dychymyg a sbarduno ymhellach ddyfeisgarwch ac effeithiolrwydd yr agweddau o ddysgu digidol ar draws y sectorau. Gwynedd yw un o'r awdurdodau cyntaf i wneud hynny yng Nghymru ac mae'n rhywbeth y gallwn ni ymfalchïo ynddo.

Mae pob dyfais wedi cael eu gosod i fod yn Gymraeg yn gyntaf lle bod modd gwneud hynny. Mae bron i 10,000 o ddyfeisiadau yn gwneud defnydd o Windows ac Office 365 drwy'r Gymraeg.

Yn ogystal mae'r strategaeth yn gosod uchelgais hir dymor i gael mwy o siaradwyr Cymraeg i swyddi gwerth uchel yn y maes digidol.

	<p>Yng nghyd destun ymchwil rydym yn datblygu adnodd rhithiol VR i gefnogi newydd ddyfodiaid i'r sir i gaffael y Gymraeg. Mae ymchwil yn dangos cynnydd arwyddocaol yn y nifer o blant a phobl ifanc sy'n defnyddio gemau i hamddena. Fodd bynnag yn y gorffennol mae pryderon wedi codi am addasrwydd y gemau hyn ar gyfer plant ifanc a'r dylanwad negyddol ar eu llesiant wrth ystyried yr oriau maent yn eu treulio arnynt. Wedi dweud hynny dengys ymchwil diweddar fod manteision gwybyddol i ddatblygiad addysgol plant o ddefnyddio gemau yn briodol fel adnodd addysgol. I'r perwyl hwn rydym wrthi'n datblygu adnodd rhithiol VR Aberwla i normaleiddio'r Gymraeg ar y plattform VR. Dyma brosiect arloesol gafodd dderbyniad gwresog ac adborth cadarnhaol gan ddefnyddwyr o bob oed gan gynnwys Gweinidog y Gymraeg Jeremy Miles ar faes Eisteddfod Genedlaethol Cymru yn Nhregaron.</p>
<p>2.</p>	<p><i>Os yw'r adran yn gosod gwaith yn allanol ar gytundeb, allwch chi gyfeirio at unrhyw arfer da, naill ai wrth osod amodau neu wrth fonitro i sicrhau cydymffurfiaeth efo amodau ieithyddol?</i></p>
	<p>Mae'r adran yn cynnwys gofynion iaith ar bob cytundeb trydydd parti a chaiff bob cytundeb ei fonitro yn rheolaidd rhwng Rheolwr Gwasanaeth a Rheolwr ar ran y darparwr. Darperir nifer o Gytundebau Lefel Gwasanaeth gan amrywiol adrannau'r Cyngor ar gyfer ein hysgolion megis cynnal a chadw adeiladau gan yr Adran Tai ac Eiddo, cynnal tiroedd gan yr Adran Amgylchedd, a chefnogaeth fusnes a gweinyddiaeth i'r ysgolion cynradd drwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda'r Ganolfan Fusnes Ysgolion.</p> <p>Mae gan y Gwasanaeth ADY a Ch gytundeb lefel gwasanaeth gyda'r Gwasanaeth Therapi iaith a Lleferydd o fewn y Bwrdd Iechyd. Mae'r cytundeb yma ar gyfer darpariaeth Therapyddion iaith a Lleferydd sydd yn cefnogi dysgwyr o fewn Ysgolion Prif Lif Gwynedd a Môn. Mae'n cael ei fonitro ar lefelau gwahanol (rheolaethol a gweithredol) er mwyn adrodd i'r Bwrdd Rheoli ADY a Ch. O fewn y cytundeb yma mae gofyn i'r gwasanaeth ddarparu yn ddwyieithog ar gyfer yr ysgolion, ond gall hyn fod yn heriol iawn o ran recriwtio Therapyddion dwyieithog ac ymateb i'r angen yn amserol. Rydym yn gweithio gyda'r gwasanaeth i oresgyn y rhwystrau o gwmpas hyn.</p>
<p>3.</p>	<p><i>Oes yna unrhyw rwystrau i'ch gallu fel adran i gynnig gwasanaeth llawn yn y Gymraeg?</i></p>
	<p>Recriwtio</p> <p>Mae problemau recriwtio athrawon uwchradd hyfedr mewn pynciau penodol yn her genedlaethol ond fe ddwyseir yr her hon o fewn addysg cyfrwng Cymraeg ac mewn rhai ardaloedd penodol o'r sir ac mae'n fater sy'n peri pryder i'r Adran a'r ysgolion yn gyffredinol.</p> <p>Mae gan y gwasanaeth ADY a Ch anawsterau recriwtio gweithlu hyfedr yn y Gymraeg mewn meysydd arbenigol megis seicolegwyr addysg a chwyselwyr, a gwyddwn nad yw'r garfan bresennol sydd yn cymhwyso ar y cwrs i ddod yn seicolegwyr addysg er enghraifft yn debygol o</p>

arwain at ragor o seicolegwyr addysg i Wynedd. Ar hyn o bryd, mae seicolegwyr addysg yr Adran yn darparu gwasanaeth gyda llai o adnoddau. Er mwyn ymateb yn rhagweithiol i'r sefyllfa yma, rydym yn codi'r materion hyn mewn trafodaethau ADY yn rheolaidd mewn cyfarfodydd gyda Llywodraeth Cymru.

Cyfarfodydd

Mae cydweithio drwy gyfrwng y Gymraeg gyda phartneriaid yn gallu bod yn heriol mewn rhai meysydd. Mae hyn yn cynnwys cyfarfodydd cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae darpariaeth cyfieithu ar Zoom yn hawdd ac yn ddi-drafferth iawn i'r rhai sydd ei angen, ond nid yw'r Bwrdd Iechyd er enghraifft wedi medru ei ddefnyddio hyd at yn ddiweddar iawn.

Apiau

Schoolcomms

Mae'r Adran Addysg wedi bod yn galw ers blynyddoedd i'r ap Schoolscomms fod ar gael yn Gymraeg, er mwyn hwyluso gallu rhieni i ddefnyddio'r ap i dalu am ginio ysgol. Bellach, rydym yn falch o nodi fod yr ap ar gael yn ddwyieithog, ac er na fydd gofyn i ddysgwyr cynradd dalu am ginio ysgol o Medi 2023 ymlaen, defnyddir yr ap i dalu am weithgareddau eraill a gynhelir gan ysgolion, megis tripiâu ayyb, felly mae'r ffaith fod yr ap ar gael yn ddwyieithog erbyn hyn yn newyddion da iawn.

3. ARGYMHELLION

Gofynnir i'r aelodau:

- gyflwyno unrhyw gwestiynau neu sylwadau ar gynnwys yr adroddiad.